

Домашнє завдання і школа: де межа батьківської відповідальності

У деяких випадках важко сказати, хто більше ненавидить школу – батьки чи діти.

Причини у батьків можуть бути різні – від нестачі часу до дитини, яка не хоче нічого робити.

І їм щовечора доводиться сідати за кляті домашні завдання. Інколи – робити за дітей половину заданого.

Але чи це те, чим у навчальному процесі мають займатися батьки?

- *Чи варто робити з дитиною домашнє завдання і чому?*
- *Як організувати навчальний процес?*
- *Що робити з навчанням у підлітковому віці?*

Насамперед потрібно знайти баланс між байдужістю та тим, щоб проживати життя за дитину.

– *Це стосується будь-якої сфери. Якщо ж говорити про зацікавленість батьків шкільним життям, то краще, коли батьки залучені, можливо, не в сам навчальний процес, а в шкільне життя, – радять психологи.*

Чи варто робити з дитиною домашнє завдання?

Нова українська школа передбачає, що на домашнє завдання дитина має витратити від 45 хвилин до 1 години 30 хвилин – усе залежить від класу. Наприклад, у другому класі – 45 хвилин, у третьому – 1 година 10 хвилин, у четвертому – 1 година 30 хвилин.

Коли батьки запитують, чи треба з дитиною робити домашнє завдання, психологи просять спершу відповісти на запитання: "Для чого?".

Відповіді можуть бути різними. Наприклад:

- *щоб пришвидшити процес,*
- *щоб дитина не наробила помилок,*
- *щоб дитина була під контролем,*
- *щоб підтримати дитину,*
- *це єдина можливість провести з дитиною час.*

Знайшли свою відповідь?

Які наслідки можуть бути від такої мотивації?

- Якщо батьки перевіряють, чи зробить дитина помилку, то чи буде у дитини можливість потім навчитися ці помилки перевіряти і виправляти?
- Якщо батьки роблять домашнє завдання з дитиною, щоб вона не отримала погану оцінку, то у дитини не виробиться відповідальність за вчинене. Тобто, вчитися – це не його відповідальність, а відповідальність, поділена з батьками.
- Якщо батьки контролюють дитину, то цей контроль буде супроводжуватися у всіх діях. Те, що в нас відбувається в одній сфері, часто розповсюджується на інші. Так батьки будуть контролювати дитину до 10 чи 11 класу.

Навчальний процес – це окреме життя дитини.

Завдання вчителя і батьків у житті дитини – різні, і батькам не варто змішувати ролі. Якщо батьки роблять з дитиною домашнє завдання, їм важко пережити ті помилки, які робить дитина, бо вони занадто емоційно залучені.

– Тоді ми перетворюємося у контролерів. У цей момент дитині поряд з нами може бути небезпечно, тому що ми виходимо зі стану безумовного прийняття.

Що тоді можуть зробити батьки?

Привчити дитину самостійно виконувати домашнє завдання.

Експерти радять:

- Спершу ми можемо перебувати поруч і підказувати, до чого приступати далі.
- Якщо потрібно, відповідаємо на запитання дитини. Якщо розуміємо, що вона може сама, то супроводжуємо, але відповідей не даємо.
- Коли бачимо, що дитина може справитися із завданням сама, то кажемо: "Я з тобою, я перебуватиму в цій кімнаті".
- Потім ми даємо дитині можливість зробити якусь частину роботи самому, але якщо треба, вона знає, що на нас можна покластися. Наприклад, можемо сказати: "Ти робиш сам, але я з тобою і буду до тебе підходити через кожні 5 хвилин".

Тобто спершу ми буквально перебуваємо разом з дитиною, потім збільшуємо дистанцію і поступово знімаємо з себе відповідальність.

Батьки мають навчити дитину, як організувати робоче місце, з чого починати робити домашнє завдання.

Для цього у психологині є декілька секретів:

- Насамперед, батьки повинні простежити, щоб перед тим, як приступити до домашнього завдання, дитина відпочила.
- Важливо, щоб дитина робила домашнє завдання в одному і тому ж місці. Чим більше деталей поруч, тим більше вона буде відволікатися.
- Для молодшого школяра особливо важливо, щоб на столі стояла водичка, щоб його ноги були на землі чи на підставці. Якщо немає відчуття опори, дитині буде важко концентруватися.
- Також для молодшого школяра варто придумати, що чекатиме його після того, як він зробить домашнє завдання. Це повинно бути щось хороше, щоб була мотивація.
- Якщо дитина не знає, з чого почати, треба з нею скласти план. Великий обсяг роботи розбити на декілька маленьких частин.
- Дуже активним дітям краще починати домашнє завдання з більш важкого, тому що десь ближче до середини вони втратять концентрацію.

- Дітям, які трохи довше "розкачуються", варто починати домашнє завдання з більш легких предметів. Так їм буде простіше перейти до складного.

– Коли дитина переходить у старшу школу, наше завдання – не бути критикуючими наглядачами, а бути поруч і готовими відповісти на запитання.

Чим довше батьки у молодшому віці роблять з дитиною домашнє завдання, точніше, за дитину домашнє завдання, тим потім важче у старшій школі очікувати від дитини, що вона робитиме щось самостійно, попереджає експертка.

Загалом навчання відбувається у три етапи:

Спершу показуємо, як робити, потім робимо разом і тоді дозволяємо дитині зробити самій.

А якщо дитина все одно не може сама виконати домашнє завдання?

Причин може бути декілька. Одна з них – відсутня мотивація.

Якщо в інших частинах життя дитина стійка і завершує почате, то в навчанні вона може протистояти або конкретному викладачу, або навіть батькам.

– Тоді завдання батьків та вчителів мотивувати дитину знайти у предметі щось цікаве, – додає експертка.

Найбільш якісна – навчальна мотивація.

– Це коли на запитання "Чому ти ідеш в школу?" дитина відповість – я йду вчитися. Але до неї треба дозріти.

Ця мотивація, за словами експертки, дозріває приблизно в 10 років.

У нереформованій школі самостійно виконувати завдання дітям справді складно.

Але навіть за таких умов **Оксана Макаренко**, радниця очільниці Міністерства освіти і науки, не радить виконувати домашнє завдання за дітей, яким би складним воно не було.

– Якщо ви стикнулися з тим, що дитина ніяк не може виконати це завдання, поговоріть про це з вчителем. Можливо, це проблема особисто вашої дитини.

Ви також можете поговорити з іншими батьками, щоб зрозуміти, чи інші діти теж не можуть впоратися. Тоді теж треба говорити з вчителем. Але малоймовірно, що у школі будуть такі завдання, які не зможе виконати весь клас, – розповідає радниця.

Макаренко каже, що лише 4% дітей закінчують школу здоровими.

За її словами, у дітей порушена постава, шлункові розлади, вони просто стресовані і нещасливі.

Дитина справді може потребувати додаткової допомоги.

Якщо їй важко сконцентруватися або вона швидко все забуває, варто звернутися нейропсихолога, радить психологиня.

– Зараз багато дітей з дислексією та синдромом гіперактивності.

Часто батьків, які за це хвилюються, прошу подивитися фільм "Зірочки на землі". Він про хлопчика, якому не давалися шкільні предмети до того часу, поки він не зустрів вчителя, який зміг повірити в його потенціал, – розповідає експертка.

За словами Світлани Ройз, фільм допомагає зрозуміти, що у таких випадках треба не думати над тим, робити з дитиною, а як їй донести.

Для цього існують спеціалісти, які допоможуть знайти ключ до сприйняття дитини.

А що робити у підлітковому віці?

– У підлітковому віці мозок не націлений на активне вивчення нової інформації. Це час, коли дитина засвоює вже отриману. Ознака,

що дитина увійшла в підлітковий вік – це сонливість. Вона не може схопити той обсяг інформації, який їй пропонують у школі.

Дитині у цей період треба більше відпочивати і відсипатися, а ще займатися спортом, каже експертка.

– У цей час дитині треба більше підтримки вчителів і батьків. Ідеально, коли в її житті саме в цей момент з'явиться авторитетний дорослий – тренер чи шкільний вчитель.

Найбільше виграє той дорослий, який пам'ятає, що це визріває особистість.

Психологи радять батькам говорити це своїм дітям:

"Я тобі довіряю, я знаю, що ти дорослий, і деякі речі ти можеш координувати сам.

Як мені поставити запитання так, щоб це не виглядало для тебе як контроль?

Пообіцяй, будь ласка, що якщо буде щось таке, де буде потрібна моя допомога, ти мені про це скажеш, тому що твоя безпека і твій комфорт для мене найважливіші".

Сучасні діти роблять те, у чому вбачають сенс.

– Нам важливо їм пояснити, чому саме ця робота важлива . І якщо зараз складно, значить саме зараз ми вчимося.

Також експерти радять не позбавляти дітей можливості займатися улюбленою справою, оскільки, за їх словами, немає доказів того, що домашні завдання корисні.

– У дитини обов'язково повинно бути щось і для тіла, і для душі. Якщо в неї є ще щось, окрім школи, в неї природно буде більше мотивації. Шкільне життя - це вдих. Дитина не може без видиху. Він може бути у вільній грі, у сні, спорті. Іноді, коли нам здається, що дитина нічого не робить - це її можливість відпочити.

Якщо ж ми заради школи будемо позбавляти її улюблених занять, правда, вона мститиме шкільному процесу?

Як ще долучитися до шкільного життя дитини

Окрім організації робочого процесу та домашніх завдань, існують ще інші способи долучитися до шкільного життя вашого чада.

Наприклад, співпрацювати з вчителем.

"Вочевидь, роль батьків як волонтерів є найбільш звичною у наш час – час, коли не вистачає ресурсів, особливо фінансових і матеріальних.

Керівники шкіл і вчителі вже звикли, що батьки допомагають у проведенні ремонту класних приміщень, придбанні необхідних матеріалів тощо.

Проте батьки можуть надавати й іншу, не менш цінну допомогу в усіх аспектах шкільного життя", – йдеться у [пораднику](#) для вчителя НУШ.

Документ стверджує, що ви можете стати:

- помічником вчителя у роботі з дітьми – батьки або інші члени родини можуть допомагати вчителю в організації та проведенні навчальних занять, підготовці навчальних матеріалів;
- помічником вчителя у роботі з іншими батьками – допомагати вчителю у контактуванні з іншими батьками, щоб поширювати важливу інформацію чи ознайомлювати нових батьків з особливостями життя класу.

Це пов'язано з тим, що дітям подобається бачити власних батьків у ролі вчителів, а для інших дітей – це ще один приклад моделі поведінки дорослих.

– Питання педагогіки партнерства є ключовою складовою реформи НУШ. Ми б хотіли побудувати партнерство з батьками навколо інтересів та виховання дитини. Тепер ми не фаршируємо дитину знаннями, а виховуємо особистість і допомагаємо розкрити таланти, – додає радниця очільниці Міністерства освіти і науки Оксана Макаренко.

Катерина Хорощак, УП.Життя